

12 SKYRIUS
EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO KAŠTAI IR FINANSAVIMAS

2018 m. leidimas

2018 m. leidimas	GALUTINIS IGNALINOS AE EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO PLANAS	2 lapas iš 18
	12 SKYRIUS. EN KAŠTAI IR FINANSAVIMAS	

SKYRIAUSTURINYS

12.	EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO KAŠTAI IR FINANSAVIMAS.....	3
12.1	Teisinis ir praktinis kontekstas.....	3
12.2	Finansavimo šaltiniai	4
12.2.1	Tarptautinis Ignalinos eksploatavimo nutraukimo rėmimo fondas	5
12.2.2	Ignalinos programa	6
12.2.3	Valstybės įmonės Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo fondas.....	11
12.2.4	LR biudžeto lėšos.....	12
12.2.5	VĮ Ignalinos AE lėšos	12
12.3	Finansavimo planavimas.....	13
12.4	Eksploatavimo nutraukimo finansavimo apibendrinimas.....	14
12.4.1	Skirtos lėšos ir patirtos išlaidos.....	14
12.4.2	Būsiami kaštai ir jų finansavimas	15
12.5	Radioaktyviųjų atliekų tvarkymo kaštai užbaigus Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimą ..	16
	SKYRIAUS NUORODOS	18

2018 m. leidimas	GALUTINIS IGNALINOS AE EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO PLANAS	3 lapas iš 18
	12 SKYRIUS. EN KAŠTAI IR FINANSAVIMAS	

12. EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO KAŠTAI IR FINANSAVIMAS

12.1 Teisinis ir praktinis kontekstas

GENP turinį reglamentuojantys branduolinės saugos reikalavimai BSR-1.5.1-2015 „Branduolinės energetikos objektų eksploatavimo nutraukimas“ nustato gana ribotus reikalavimus dėl informacijos apie BEO eksploatavimo nutraukimo kaštus ir finansavimą. Nurodoma, kad turi būti pateiktas *BEO eksploatavimo nutraukimo vykdymo metu susidarysiančių BEO eksploatavimo nutraukimo atliekų sutvarkymo išlaidų įvertinimas ir aprašymas, nurodant planuojamus finansavimo šaltinius (36.19 p.)*, t. y. apsiribojama išlaidomis, susijusiomis su atliekų tvarkymu. Tačiau Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo kaštų ir finansavimo klausimas yra daug platesnis ir sudėtingesnis nei tik kokio nors konkretaus BEO atliekų sutvarkymo kaštai:

- Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo apimtyje vykdomas ir BEO išmontavimas, ir statoma radioaktyviųjų atliekų tvarkymo infrastruktūra, reikalinga susidarantių atliekų tvarkymui. Ši situacija gan skiriasi nuo šalių su tęstinėmis branduolinės energetikos programomis, kur tokia infrastruktūra (ypač atliekynai) yra centralizuota, o jos įrengimo kaštai nesiejami su konkrečiu BEO EN kaštais. Tu tarpu Lietuvoje statomų radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įrenginių (naujų BEO) statybos ir eksploatavimo kaštai yra prilyginami Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo kaštams¹. Kitos infrastruktūros (pvz. šilumos ūkio, energijos tiekimo, etc.) plėtros ir pertvarkymo kaštai, jei tuos projektus vykdė ar vykdo VĮ Ignalinos AE, taip pat yra laikomi Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo kaštais;
- Po 2-ojo energijos bloko sustabdymo VĮ Ignalinos AE iš esmės neturi kitų pajamų šaltinių išskyrus eksploatavimo nutraukimo veiklai skiriamų dotacijų (kokia forma jos bebūtų skiriamos). Šiuo požiūriu VĮ Ignalinos AE padėtis yra išskirtinė lyginant su kitomis įmonėmis, kurios įgyvendina branduolinių energetikos objektų eksploatavimo nutraukimo projektus - kaip taisyklė jos eksploatuoja veikiančius energijos blokus ar kito tipo jėgaines ir turi pajamų šaltinius, kurias gali laisviau disponuoti, o įmonių veiklos kaštai nėra prilyginami eksploatavimo nutraukimo kaštams. Tuo tarpu nuo 2010 metų visos VĮ Ignalinos AE sąnaudos² (darbuotojų atlyginimai, mokesčiai, energetiniai resursai, visų kitų BEO eksploatavimo kaštai, etc.) prilyginami Ignalinos AE (kaip BEO) eksploatavimo nutraukimo kaštams.

Ignalinos AE yra labai didelis objektas, sudarytas iš daugybės statinių (žr. 1-ą skyrių „IAE ir aplinkos aprašymas“), kurie po energijos blokų sustabdymo tampa nebereikalingi ilgalaikėje perspektyvoje ir turi būti sutvarkyti taip, kad nekeltų pavojaus aplinkai. Tokio didelio BEO eksploatavimo nutraukimo kaštai jau savaime yra labai reikšmingi. Tačiau Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimu vadinama ne tik šio BEO sutvarkymas, tačiau kur kas platesnis spektras veiklų (naujų objektų statyba ir įmonės žinioje esančių objektų priežiūra), o tai dar labiau padidina tiek kaštus, tiek finansavimo iššūkius.

Tik pradėjus planuoti Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo darbus jau buvo aišku, kad tokių kaštų nei įmonės, nei nacionalinio eksploatavimo nutraukimo fondo lėšomis pilnai finansuoti nebus galimybių. 2005 metų metų GENP leidime buvo planuojama, kad EN kaštai bus 1 241 mln. Eurų (to meto kainomis, nevertinant infliacijos, rizikų ir neapibrėžtumų). 2013-2014 metais atnaujinant GENP eksploatavimo nutraukimo programos kaštai buvo peržiūrėti. To meto duomenimis faktinės išlaidos 2013 m. pabaigai buvo 718,3 mln. eurų, o prognozuojamos

¹ Tačiau į šiuos kaštus kol kas nepatenka giluminio atliekyno projekto vystymo kaštai

² Išskyrus su iš VĮ RATA perimtomis funkcijomis susijusius kaštus bei įmonės žinioje esančių BEO eksploatavimo kaštus, kurie bus patirti po 2038 m.

2018 m. leidimas	GALUTINIS IGNALINOS AE EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO PLANAS	4 lapas iš 18
	12 SKYRIUS. EN KAŠTAI IR FINANSAVIMAS	

būsimos sąnaudos 2 659 mln. eurų (įvertinant infliaciją ir rizikas), kas reiškė kad suminiai eksploatavimo nutraukimo kaštai sieks 3 377 mln. Eur.

Šio GENP atnaujinimo metu eksploatavimo nutraukimo kaštų prognozė dar kartą peržiūrėta. Faktinės išlaidos 2018 m. pabaigai yra 1 174,6 mln. eurų, o **per ateinančius 20 metų reikės dar 2141,8 mln. Eurų**, kas reiškia kad suminiai kaštai sieks 3 316 mln. Eur (daugiau informacijos apie sąnaudų planavimą pateikiama GENP 4.5 poskyryje „Eksploatavimo nutraukimo sąnaudų ir kaštų planavimas“).

Rengiant šį GENP atnaujinimą laikomasi prielaidos, kad finansavimas bus adekvatus sąnaudoms (jei ši prielaida nepasitvirtintų, planas turės būti peržiūrėtas atsižvelgiant į finansavimo apribojimus). Tokio masto finansinė našta valstybės biudžetui būtų sunkiai pakeliama, todėl Europos Sąjungos finansinė parama yra kritiškai svarbi. Lietuvos Respublika įsipareigojo nutraukti Ignalinos AE eksploatavimą, o Europos Sąjunga priėmė įsipareigojimą teikti adekvačią finansinę paramą Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimui, pripažįstant, kad tai šalies ekonominio pajėgumo neatitinkanti našta. Šie įsipareigojimai yra įtvirtinti Lietuvos stojimo į Europos Sąjungą sutarties Protokole Nr. 4 „Dėl Ignalinos atominės elektrinės Lietuvoje“, kurio 3-iaame straipsnyje teigiama:

- 1. Pripažindama, kad Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimas yra ilgalaikis procesas ir yra išskirtinė, šalies dydžio ir ekonominio pajėgumo neatitinkanti finansinė našta Lietuvai, Sąjunga, solidarizuodamasi su Lietuva, teikia adekvačią papildomą Bendrijos paramą eksploatavimo nutraukimui ir po 2006 metų.*
- 2. Šiuo tikslu Ignalinos programa bus nenutrūkstamai tęsiama po 2006 m. Sprendimai dėl nuostatų, įgyvendinančių tęsiamą Ignalinos programą, priimami Stojimo akto 56 straipsnyje nustatyta tvarka ir įsigalioja ne vėliau kaip iki dabartinės Finansinės perspektyvos pabaigos.*
- 3. Pagal šio protokolo 3 straipsnio 2 dalies nuostatas tęsiama Ignalinos programa remiasi tais pačiais principais ir sudedamosiomis dalimis, kaip numatyta šio protokolo 2 straipsnyje.*
- 4. Paskesnių Finansinių perspektyvų laikotarpiu tęsiamos Ignalinos programos bendri vidutiniai asignavimai turi būti tinkami. Šių lėšų programavimas remsis faktiniu mokėjimų poreikiu ir įsisavinimo gebėjimais.*

Nors ES yra įsipareigojusi teikti paramą Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimui, tačiau jos dydis nėra nustatytas ir tokio įsipareigojimo, kad ES finansuos visus EN darbus, nėra. Pagal Europos Sąjungos tarybos reglamentą [1] planuojamas skirti lėšų poreikis turėtų būti grindžiamas aktualiausiu eksploatavimo nutraukimo planu (t.y. GENP), kuriame būtų nurodyta *eksploatavimo nutraukimo veikla, susijęs grafikas, išlaidos ir reikiami žmogiškieji ištekliai.*

12.2 Finansavimo šaltiniai

Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo veikla / VĮ Ignalinos AE veikla finansuojama iš keleto šaltinių. Nuo 2000 iki 2018 m. didžiąją dalį lėšų (apie 86% nuo visų sąnaudų) kaip paramą Lietuvai skyrė Europos Sąjungos valstybės (pagrindė per ES biudžetą), Lietuvos Respublikos įnašas į EN proceso finansavimą sudarė apie 14%.

Lėšas, skiriamas Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimui, galima suskirstyti į išorinę paramą (skiriamą kitų valstybių) ir LR subjektų žinioje esančias lėšas (vidiniai šaltiniai). EN skiriamas lėšas administruoja keletas organizacijų, kiekviena jų turi savą lėšų skyrimo mechanizmą, savas administravimo taisykles, tad dėl to kiekvieną iš šių finansavimo mechanizmų galima laikyti sąlyginu finansavimo šaltiniu.

2018 m. leidimas	GALUTINIS IGNALINOS AE EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO PLANAS	5 lapas iš 18
	12 SKYRIUS. EN KAŠTAI IR FINANSAVIMAS	

Išoriniai finansavimo šaltiniai:

- Tarptautinio Ignalinos eksploatavimo nutraukimo rėmimo fondo (toliau – TIENRF) lėšos, kurias skyrė EK ir 15 šalių vyriausybės (donorų lėšos). Šių lėšų administratorius – Europos rekonstrukcijos ir plėtros bankas (ERPB);
- Europos Bendrijos Ignalinos programos fondo (toliau – IP) lėšos. Administratorius – Centrinė projektų valdymo agentūra prie LR Finansų ministerijos;
- Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšos (administratorius - Aplinkos projektų valdymo agentūra (APVA))³

Vidiniai finansavimo šaltiniai:

- Valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo fondo (ENF) lėšos. Administratorius – VšĮ Lietuvos energetikos agentūra (iki 2019 m. šias funkcijas vykdė Energetikos agentūra prie LR Energetikos ministerijos);
- LR biudžeto skiriamos specialiosios Ignalinos programos (Bendrojo Finansavimo (BF)) lėšos. Šias lėšas administruoja LR Energetikos ministerija;
- VĮ Ignalinos AE lėšos (lėšos, gautos už iki 2010 m. parduotą elektros energiją, pajamos parduodant įmonės patikėjimo teise valdomą turtą: investicinės veiklos pajamos, pajamos iš komercinės veiklos (patalpų, pastatų nuoma, transporto paslaugos ir kita)). Sprendimus dėl šių lėšų panaudojimo priima įmonės valdyba.

12.2.1 Tarptautinis Ignalinos eksploatavimo nutraukimo rėmimo fondas

2001 metais buvo Europos komisija kartu su 14 ES šalių vyriausybėmis įsteigė specialius fondus, skirtus teikti finansinę paramą šalims⁴, stojančioms į Europos sąjungą ir įsipareigojusioms uždaryti nesaugiomis laikomas atomines elektrines. Fondų administratoriumi buvo paskirtas Europos rekonstrukcijos ir plėtros bankas. Į Tarptautinį Ignalinos eksploatavimo nutraukimo rėmimo fondą (TIENRF) šalys donorės (15 valstybių ir ES) įsipareigojo įmokėti 778,76 milijonus eurų. ES įsipareigojimas buvo didžiausias, 745,8 milijonų eurų (96% nuo visos įsipareigojimų sumos).

2001 m. balandžio 5 d. buvo pasirašyta Lietuvos Respublikos ir Europos rekonstrukcijos ir plėtros banko bendroji sutartis dėl Tarptautinio Ignalinos eksploatavimo nutraukimo rėmimo fondo veiklos Lietuvoje [7].

TIENRF finansavimas gaunamas ir jo panaudojimas kontroliuojamas vadovaujantis fondo taisyklėmis bei bendrąja sutartimi. VĮ Ignalinos AE atsiskaito už šio fondo lėšomis finansuojamų eksploatavimo nutraukimo projektų eigą ir pažangą TIENRF donorų asamblėjai, kuri yra fondo valdytoja.

Fondo lėšomis finansuojami infrastruktūros projektai: PBK saugyklos įrengimas (B1), KRATS komplekso statyba (B2/3/4), šilumos tiekimo infrastruktūra (B5) bei kiti tokio pobūdžio projektai, apmokamos konsultantų paslaugos. Fondo lėšomis mokama už prekes ir paslaugas, reikalingas Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo darbams, tačiau VĮ ignalinos AE, kaip įmonės, veikla nėra finansuojama.

TIENRF taip pat finansavo Lietuvos energetikos sektoriaus pertvarkymo ir modernizavimo darbus - suteikė dalinį finansavimą Elektėnų šiluminės elektrinės modernizavimui, kombinuoto ciklo 450 MWe galios 9-o energijos bloko statybai Elektrėnuose, elektros jungties tarp Lietuvos

³ Šis finansavimas skirtas tik Maišiagalos radioaktyviųjų atliekų saugyklos eksploatavimo nutraukimui. Nuo 2019 m. jo gavėjas yra VĮ Ignalinos AE, tačiau jis nėra naudojamas Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimui ir toliau GENP nenagrinėjamas.

⁴ Lietuvai, Bulgarijai, Slovakijai

2018 m. leidimas	GALUTINIS IGNALINOS AE EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO PLANAS	6 lapas iš 18
	12 SKYRIUS. EN KAŠTAI IR FINANSAVIMAS	

ir Lenkijos (LitPol Link) statybai, dujotiekio Pabradė - Visaginas statybai (bendra subsidijų suma, skirta energetikos sektoriui Lietuvoje yra 271 mln. Eurų).

2018 m. duomenimis donorų įnašai buvo daugiau nei 750 mln. Eurų ([duomenys pateikiami ERPB tinklapyje](#)). [LR Energetikos ministerijos tinklapyje](#) nurodoma, kad įnašai ir suminės palūkanos per visą laikotarpį sudarė 831,9 mln. Eurų. Iš viso (tiek Ignalinos AE, tiek energetikos projektams) TIENRF skyrė subsidijų ~820 mln. Eurų sumai.

Bendra subsidijų (grantų) suma, kurią gavo VĮ Ignalinos AE iš TIENRF iki 2018 m. gruodžio 31 d. yra **545,6 mln. Eur**. Su prekių ir paslaugų tiekėjais buvo sudaryta sutarčių 544,4 mln. Eur sumai. Palaugų tiekėjams pagal sutartis buvo išmokėta 529,8 mln. Eurų⁵.

Šis finansavimo mechanizmas buvo pagrindinis Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo pasirengimo etape, kuomet buvo statoma infrastruktūra, būtina EN reikmėms. VĮ Ignalinos AE skirtų dotacijų nepaskirstytas likutis (~1,2 mln. Eurų) galimai bus panaudotas jau vykdomų projektų užbaigimui (atsirandančių papildomų darbų finansavimui), taip pat planuojama finansuoti nedidelės apimties darbus / projektus, susijusius su PBK tvarkymu (pvz. LPBKS „karštos kameros“ modifikacijai / projektas 1225, kuro išlaikymo baseinų dugno valymas / projektas 3103).

Ar šis fonadas bus papildytas donorų lėšomis ir galės būti toliau naudojamas kaip eksploatavimo nutraukimo finansavimo šaltinis priklauso nuo politinių sprendimų Lietuvos ir ES lygmenyje.

12.2.2 Ignalinos programa

Ignalinos programa (IP) – tai Europos Bendrijos finansinis mechanizmas, kurio paskirtis yra padėti Lietuvai nutraukti Ignalinos AE eksploatavimą ir spręsti eksploatavimo nutraukimo padarinių sukeltas problemas. Ignalinos programos finansavimo mechanizmas buvo sukurtas 2007 m.⁶, kuomet buvo teikiama parama 2007-2013 m. laikotarpiui (tam ES biudžete buvo numatyta 631 mln. Eurų). Šis mechanizmas tęsiamas teikiant paramą ir 2014-2020 m. finansinės perspektyvos laikotarpiu (numatyta paramos suma yra 450,8 mln. Eurų).

Sprendimas dėl 2014-2020 metams skirtos paramos įtvirtintas Ignalinos Programos reglamente [1]. Ignalinos programos finansavimas, mokėjimų ir atsiskaitymų tvarka bei dalyvaujančių institucijų teisės ir pareigos yra nustatyti Ignalinos programos įgyvendinimo Lietuvoje taisyklėse [2].

Lietuvos Respublikos Vyriausybė savo 2014 m. gruodžio 23 d. nutarimu Nr. 1447 „Dėl programos Sąjungos finansinės paramos priemonėms, susijusioms su Ignalinos atominės elektrinės Lietuvoje 1 ir 2 blokų eksploatavimo nutraukimu, įgyvendinti“ pritarė, kad viešojo įstaiga Centrinė projektų valdymo agentūra (CPVA) veiktų kaip Ignalinos programos nacionalinė agentūra, kuri būtų atsakinga už Ignalinos programos projektų pirkimų vykdymą ir (ar) kontrolę, projektų sutarčių sudarymą, projektų tinkamų išlaidų apmokėjimą ir projektų lėšų panaudojimo kontrolę pagal Europos Komisijos nustatytus reikalavimus⁷.

ES biudžetas sudaromas 7 metų laikotarpiui, jame numatomos ir IP skirtos lėšos. Taip yra prisiimamas įsipareigojimas finansuoti tinkamas išlaidas iki sumos, neviršijančios biudžete nustatytos maksimalios paramos sumos. Konkretiems metams skirtos paramos dydis nustatomas EK sprendimu, kuris priimamas atsižvelgiant į metinėje darbo programoje (angl. Annual Working Programme (AWP)) numatytus darbus ir jų kaštus. Lėšos, reikalingos

⁵ Čia nurodomos tos sumos, kurios 2018-12-31 datai yra apskaitytos VĮ Ignalinos AE.

⁶ Iki 2007 m. Europos bendrijos tekta parama (37,1 mln. Eurų) buvo teikiama PHARE programos rėmuose, tačiau ši parama toliau apskaitoma kaip IP lėšos

⁷ CPVA šią funkciją vykdė iki 2014 m.

2018 m. leidimas	GALUTINIS IGNALINOS AE EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO PLANAS	7 lapas iš 18
	12 SKYRIUS. EN KAŠTAI IR FINANSAVIMAS	

finansiniams įsipareigojimams pagal finansavimo sutartis vykdyti pagal CPVA pateiktas paraiškas pervedamos į Finansų Ministerijos valdomą sąskaitą.

VĮ Ignalinos AE, kaip paramos gavėjas, rengia projektų aprašus (angl. Project Fiche) pagal metinės darbo programos uždavinius, naudodamiesi Europos Komisijos patvirtintomis projektų aprašų rengimo gairėmis. CPVA, gavę parengtą projekto aprašą, tikrina jį pagal galiojančias procedūras, jei turi pastabų – gražina rengėjui pataisyti, jei neturi pastabų - siunčia Europos Komisijai patvirtinti. Gavę informaciją iš Europos Komisijos apie projekto aprašo patvirtinimą, CPVA rengia, derina ir su paramos gavėju (VĮ Ignalinos AE) sudaro specialiąją finansavimo sutartį.

Finansavimo sutartyje nustatyta tvarka VĮ Ignalinos AE teikia CPVA Energetikos Ministerijos patvirtintus mokėjimo prašymus. CPVA patikrina mokėjimo prašymą ir teikia nurodymą Finansų Ministerijai sumokėti VĮ Ignalinos AE pagal tuos prašymus. Šis finansavimo mechanizmas skiriasi nuo TIENRF tuo, kad pinigai paprastai nėra išmokami rangovams tiesiogiai⁸, tačiau VĮ Ignalinos AE su rangovais atsiskaito savo apyvartinėmis lėšomis ir tik po to įmonės patirtos išlaidos yra kompensuojamos IP lėšomis. Pasibaigus finansavimo sutarčiai nepanaudotos lėšos (jei tokių būtų, t. y. jei VĮ Ignalinos AE panaudotų mažiau lėšų nei kad buvo numatyta finansavimo sutartyje ar jei dalis jos patirtų išlaidų būtų pripažintos netinkamomis) gražinamos atgal į bendrą IP biudžetą.

Paramos gavėjas einamos finansinės perspektyvos laikotarpiu gali sudaryti sutartis prekėms ir paslaugoms pirkti, o mokėjimai pagal sudarytas sutartis gali būti vykdomi ir pasibaigus paramos skyrimo laikotarpiui (priimama prielaida kad ne ilgiau nei iki kitos finansinės perspektyvos pradžios, tačiau šis nuostata nėra įtvirtinta jokiose sutartyse ar teisės aktuose).

Iš Ignalinos programos lėšų yra finansuojami tiksliniai projektai ir VĮ Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo metinės veiklos ir su jomis susijusios išlaidos.

IP lėšomis finansuojami tokie VĮ Ignalinos AE veiklos kaštai:

- **Personalas ir eksploatacinės išlaidos** - išlaidos, susijusios su įmonės žinioje esančių objektų išlaikymu ir jų eksploatavimo nutraukimu. Nustačius personalo poreikį kalendoriniams metams rengiamas projekto aprašas (ADA - Annual Decommissioning Activities) eksploatavimo nutraukimo metinėms veikloms ir su jomis susijusioms išlaidoms finansuoti, kuriame pateikiamas lėšų poreikis personalui bei įvairiems sąlyginai nedidelės vertės (iki 500 tūkst. Eur) prekių, darbų ir paslaugų pirkimams (atsarginės dalys, eksploatacinės medžiagos, įranga, paslaugos, etc.). Sutartis dėl metinių sąnaudų kompensavimo pasirašoma kalendoriniams metams, sutartyje nustatomas finansavimo biudžetas ir finansavimo sąlygos;
- **Energetiniai ištekliai** – išlaidos susijusios su energetinių resursų (elektros energijos, šilumos ir dujų įsigijimu). Finansavimas energetiniams ištekliams pirkti iki 2016 metų buvo skiriamas kiekvieniems metams atskirai (taip pat kaip personalui ir eksploatacinėms išlaidoms). 2015 m. buvo parengtas ir EK patvirtintas atskiras projekto aprašas energetinių išteklių finansavimo skyrimui 2016-2020 m. laikotarpiui bei numatytas laipsniškas Lietuvos įnašo finansavimo didinimas. Šiam projektui patvirtintas finansavimas iš IP lėšų yra 43,4 mln. Eur, tikimasi kad šių lėšų užteks iki 2022 metų.

Tikslinių projektų aprašai rengiami kai pirkimo vertė yra didesnė nei 500 000 Eur ar projekto vykdymo terminas yra ilgesnis nei vieneri metai. Tokiu būdu vykdomi didelės vertės įrangos pirkimai ir / arba rangovinių darbų (paslaugų) pirkimai (pagal tokio pobūdžio finansavimo

⁸ Finansavimo mechanizmas nustatomas finansavimo sutartyje, tad galimi įvairūs variantai (tiek tiesioginiai mokėjimai paslaugų tiekėjams, tiek panaudojant VĮ IAE apyvartinės lėšas ir vėliau jas kompensuojant)

2018 m. leidimas	GALUTINIS IGNALINOS AE EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO PLANAS	8 lapas iš 18
	12 SKYRIUS. EN KAŠTAI IR FINANSAVIMAS	

sutartis apmokama tik prekių ir paslaugų įsigijimas, o kitos sąnaudos, susijusios su tikslinių projektų įgyvendinimu yra apmokamos pagal ADA sutartis arba / ir iš Lietuvos kofinansavimo).

Nuo 2004 iki 2018 metų pabaigos IP lėšomis finansuotų ir CPVA administruotų eksploatavimo nutraukimų kaštų suvestinė pateikiama lentelėje 12.2-1. [Išsamus sutarčių sąrašas pateikiamas CPVA tinklapyje⁹](#).

Lentelė 12.2-1 IP lėšomis finansuoti Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo kaštai

Kaštų pobūdis	Pasirašytų finansavimo sutarčių biudžetas, Eur:	VĮ Ignalinos AE patirtų išlaidų suma, Eur:	IP lėšomis kompensuota suma, Eur:
Personalias ir eksploatacinės išlaidos	383 174 928	343 159 741	333 653 352
Energetiniai ištekliai	135 799 748	113 064 729	110 885 800
Tiksliniai projektai	141 026 995	15 877 356	14 705 284
VISO:	660 001 670	472 101 826	459 244 436

IP programos lėšomis finansuojami ne tik VĮ Ignalinos AE vykdomi projektai. Iš 2007-2013 metų finansinės perspektyvos lėšų buvo skiriama parama socialinių pasekmių švelninimui Ignalinos AE regione (pvz. skirtas finansavimas daugiabučių namų energetiniam efektyvumui didinti), teikiama parama VATESI ir kitoms organizacijoms, iš šių lėšų apmokami IP programos administravimo kaštai. Bendra tokių dotacijų suma 2018 m. pabaigai yra 44 mln. Eurų.

2018 m. gruodžio 31 d. EK sprendimais skirtos ir dar nepaskirstytos IP lėšos yra 213 mln. Eurų (t. y. finansavimo sutartys šiai sumai dar nėra pasirašytos). Įvertinus 2014-2020 m. ES biudžete numatytų lėšų likutį, kurio skyrimas dar nepatvirtintas EK sprendimais, laikoma, kad būsimiems darbams finansuoti dar gali būti skirta ~352 mln. Eurų. Šios lėšos bus skirtos VĮ Ignalinos AE personalo ir eksploatacinėms išlaidoms apmokėti 2020 ir 2021 metais bei tiksliniams projektams finansuoti. IP lėšomis finansuojamų (dar neužbaigtų) ir potencialiai finansuotųjų projektų sąrašas pateikiamas lentelėje 12.2-2.

Ignalinos Programa, jei nebus priimti politiniai sprendimai dėl TIENRF veiklos tęstinumo, išliks pagrindiniu Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo finansavimo mechanizmu tiek artimoje, tiek ilgalaikėje perspektyvoje.

⁹ Išskyrus PHARE finansavimą, suteiktą iki 2007m.

2018 m. leidimas	GALUTINIS IGNALINOS AE EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO PLANAS	9 lapas iš 18
	12 SKYRIUS. EN KAŠTAI IR FINANSAVIMAS	

Lentelė 12.2-2 IP lėšomis finansuojami Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo projektai (tik vykdomi, be jau užbaigtų)

IP dotacijos				Ignalinos AE projektai		Kompensuota, Eur (2018.12.31)
Programos metai	Finansavi mo sutartis	Sutarties pavadinimas	Skirta lėšų, Eur	ID	Projektas	
<i>Sudarytos finansavimo sutartys</i>						
2012	1B.10/01/LF L.03	Žemo ir labai žemo aktyvumo radioaktyviųjų atliekų kapinynas (Landfill) (3 etapas)	8 417 000	1206	Trumpaamžių labai mažo aktyvumo radioaktyviųjų atliekų atliekynas (B19-2)	2 100
2013	1A.12/02/M TF.01	Metalo apdorojimo įrenginys	960 000	1219	Radioaktyviųjų metalo atliekų pirminio apdorojimo komplekso įrengimas 130/2 pastate	299 357
2016	1A.15/02/M TF.02	Radioaktyviųjų metalo atliekų apdorojimo įrenginio įrengimas 130/2 pastate	1 380 000			436 207
2015	1A.14/01/TS O.01	Valstybinių TSO techninė parama IAE radiologinės charakterizacijos srityje	248 000	1102	Radiologinis apibūdinimas	147 626
2016	1B.15/01/B WR.01	Bitumuotų radioaktyviųjų atliekų saugyklos pertvarkymo į atliekyną	1 060 000	1222	Bitumuotų atliekų saugyklos modernizavimas	0
	UTS.20	Komunalinės paslaugos, reikalingos su IAE eksploatavimo nutraukimu susijusioms IAE personalo veikloms 2016-2020 metais	43 400 000	5301	Aprūpinimas energijos ištekliais, valdymas ir energijos išteklių taupymas	18 486 052
2017	1B.15/02/NS R.02	Paviršinis kapinynas – 2 etapas (statybos)	101 388 000	1207	Mažo ir vidutinio aktyvumo trumpaamžių radioaktyviųjų atliekų paviršinis atliekynas (B25)	840 000
	1A.17/01/A WP.01	Radioaktyviųjų atliekų pirminio apdorojimo dirbtuvių įrengimas A1 bloke	1 540 000	2203	A1 bloko įrangos išmontavimas	0
	ADA.18	IAE eksploatavimo nutraukimo metinės veiklos ir su jomis susijusios išlaidos 2018 metai	36 204 000	n/a	Personalas ir eksploatacinės išlaidos	23 745 424
2018	1A.17/01/D ML.01	IAE pastatų nugriovimas (1 etapas)	7 654 000	2301	1-ojo bloko objektų nugriovimas	0
				2302	2-ojo bloko objektų nugriovimas	
				2304	Pastatų ir statinių nugriovimas stebimojoje zonoje	
				2305	Pastatų ir statinių nugriovimas už stebimosios zonos ribų	
				2306	129 pastato nugriovimas	

2018 m. leidimas	GALUTINIS IGNALINOS AE EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO PLANAS				10 lapas iš 18
	12 SKYRIUS. EN KAŠTAI IR FINANSAVIMAS				

	1B.15/02/OP S.01	Optimizuotas elektros energijos tiekimas IAE eksploatavimo nutraukimo metu	5 400 000	1221	Elektros energijos tiekimo IAE vartotojams schemų optimizavimas	0
	ADA.19	IAE eksploatavimo nutraukimo metinės veiklos ir su jomis susijusios išlaidos 2019 metais	37 063 000	n/a	Personalias ir eksploatacinės išlaidos	0
Finansavimo sutartimis patvirtinta parama vykdomiems projektams, VISO:			244 714 000	Iš šios sumos kompensuota (faktiškai panaudota)		44 029 012
<i>Planuojamas finansavimas (*)</i>						
2019	ADA.20	IAE eksploatavimo nutraukimo metinės veiklos ir su jomis susijusios išlaidos 2020 metais	~ 35 000 000	n/a	Personalias ir eksploatacinės išlaidos	n/a
		Finansavimas, skirtas R3 projekto 1-o ir 2-o etapo darbams atlikti)	derinama su CPVA	2103	1-ojo ir 2-ojo blokų reaktorių R3 zonos išmontavimas įskaitant abiejų blokų reaktorių atliekų saugyklos parengimą	
2020	ADA.21	IAE eksploatavimo nutraukimo metinės veiklos ir su jomis susijusios išlaidos 2021 metais	~ 35 000 000	n/a	Personalias ir eksploatacinės išlaidos	
		Radioaktyviųjų atliekų pirminio apdorojimo dirbtuvių įrengimas A2 bloke	~1 500 000	2210	A2 ir V2 blokų įrangos išmontavimas	
2021-2027	<i>Priklausomai nuo IP skirtų lėšų ir finansavimo sąlygų bei apribojimų (politiniai sprendimai dėl IP finansavimo bus priimti ES biudžeto kontekste)</i>					

*) finansavimo paskirtis ir jo apimtys bus nustatytos tik pasirašius finansavimo sutartis

2018 m. leidimas	GALUTINIS IGNALINOS AE EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO PLANAS	11 lapas iš 18
	12 SKYRIUS. EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO KAŠTAI IR FINANSAVIMAS	

12.2.3 Valstybės įmonės Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo fondas

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. lapkričio 2 d. nutarimu Nr. 1403 buvo patvirtinti Valstybės įmonės „Ignalinos atominė elektrinė“ eksploatavimo nutraukimo fondo (toliau – ENF) nuostatai. 2001 m. liepos 12 d. Lietuvos Respublikos Seimas priėmė ENF įstatymą kuriame numatyta, kad fondo steigėjas yra Lietuvos Respublikos Vyriausybė, valdytojas – fondo taryba, kurią skiria Lietuvos Respublikos Vyriausybė, tvarkytojas – Lietuvos Respublikos ūkio ministerija, laikytojas – Lietuvos Respublikos finansų ministerija. VĮ Ignalinos AE kiekvienais metais mokėjo į šį fondą Vyriausybės nustatytą procentą nuo pajamų už parduotą elektros energiją (atsiskaitymų dydis kasmet buvo tvirtinamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės). Iki 2009 m. gruodžio 31 d. (t. y. iki tol, kol buvo sustabdytas 2-as energijos blokas) VĮ Ignalinos AE fondui pervedė **137 mln. Eur**.

Pagal ENF įstatymą fondo lėšos gali būti naudojamos Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo techniniams ir socialiniams projektams, radioaktyviosioms atliekoms tvarkyti bei branduolinei žalai atlyginti. Remiantis šia įstatymo nuostata ENF lėšos buvo skiriamos ne tik VĮ Ignalinos AE, bet ir VĮ Radioaktyviųjų atliekų agentūrai, Valstybės sienos apsaugos tarnybai, iš jo buvo kompensuojami nuostoliai, patiriami dėl sumažinto elektros energijos tarifo Ignalinos AE regiono gyventojams. 2016 m. pabaigoje Fondo likutis buvo 2,2 mln. Eurų [8], o baigiantis 2018 metams jame buvo vos 8 600 eurų.

Nuo 2014 m. sausio 30 d., vadovaujantis Lietuvos Respublikos energetikos ministro įsakymu Nr. 1-14 „Dėl lėšų gautų už valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės parduotą turto pervedimą“, pajamas už parduotą turtą įmonė perveda į ENF sąskaitą. Nuo 2014 m. įmonė vidutiniškai per metus perveda apie 1,7 mln. Eur (iš viso iki 2018 m. pabaigos buvo pervesta 9,3 mln. Eurų). Šios įmokos yra pagrindinis ENF lėšų papildymo šaltinis.

ENF lėšomis yra finansuojamos eksploatavimo nutraukimo išlaidos pagal priemones, numatytos tarpinstituciniame veiklos plane [6]. Finansuotinių išlaidų sąrašas yra gana ilgas, tačiau iš esmės ENF lėšomis finansuojamos sąlyginai smulkios išlaidos, kurios dėl vienkovių ar kitokių priežasčių negali būti finansuojamos IP lėšomis, pvz:

- įmonės personalo mokymai;
- komandiruočių išlaidos;
- darbų saugos, sveikatos priežiūros išlaidos;
- finansines, teisines ir konsultacines paslaugas;
- komunikacijos išlaidos;
- naujų statomų objektų fizinės saugos sistemų įdiegimas;
- statybą leidžiančių dokumentų ir užbaigimo aktų gavimas, projektų ekspertizės, kadastriniai matavimai, teisinė registracija;
- komunalinių paslaugų išlaidos;
- remonto ir priežiūros išlaidos;
- bendros išlaidos (pašto, banko, reprezentacinės išlaidos, skelbimai, reklama, literatūra ir kt.).

Iki 2018 m. pabaigos VĮ Ignalinos AE buvo panaudota **80,5 mln. Eurų** ENF lėšų. Tarpinstituciniame veiklos plane [6] numatyta, kad 2019-2021 metais iš ENF Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo reikmėms bus skirta **7,9 mln. Eur**.

Finansavimas iš ENF gaunamas ir jo panaudojimas kontroliuojamas vadovaujantis Valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo fondo nuostatų įgyvendinimo taisyklėmis. Preliminarus lėšų poreikis planuojamas trims metams pagal priemones numatytas Tarpinstituciniame veiklos plane. Detalus lėšų poreikio planavimas vykdomas metams, teikiant

2018 m. leidimas	GALUTINIS IGNALINOS AE EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO PLANAS	12 lapas iš 18
	12 SKYRIUS. EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO DARBŲ PLANAVIMAS	

fondo administratoriui pagal reglamentuojančius dokumentus parengtą paraišką dėl lėšų skyrimo su pagrindimais dėl lėšų skyrimo būtinumo kiekvienai išlaidų grupei.

ENF galimybės finansuoti eksploataavimo nutraukimo darbus yra labai ribotos, jos nepakankamos tiksliniams projektams finansuoti.

12.2.4 LR biudžeto lėšos

Iš LR biudžeto yra skiriamos Specialiosios Ignalinos programos (bendro finansavimo (BF)) lėšos, kuriomis vykdomas ES finansuojamų projektų koofinansavimas. Iki 2018 m. pabaigos pagrindinės išlaidų kategorijos, finansuojamos BF lėšomis, buvo šios:

- gyventojų pajamų mokestis (GPM);
- privalomasis sveikatos draudimas (PSD);
- valstybinis socialinis draudimas (VSD);
- įmokos į garantinį fondą;
- išeitinės išmokos darbuotojams;
- kiti mokesčiai (žemės nuomos mokestis, mokestis už gautus išteklius, mokestis už aplinkos teršimą, mokesčiai už VATESI licencijų ir modifikacijų patvirtinimą, etc.).

Iki 2018 m. gruodžio 31 d. iš bendroji finansavimo skirtų lėšų buvo panaudota **68,4 mln. Eurų**.

Nuo 2019 m. keičiasi darbo apmokestinimo sistema, tad finansavimo struktūra, susijusi su VĮ Ignalinos AE darbuotojų mokesčiais (GPM, PSD ir VSD) irgi keičiasi. 2018 m. spalio mėn. vykusiame Ignalinos programos EK monitoringo pasitarime priimtas sprendimas kad Bendro finansavimo lėšomis bus dengiama 20 procentų visų darbo užmokesčių išlaidų, finansuojamų IP lėšomis.

Tarpinstituciniame veiklos plane numatyta, kad 2019-2021 metų laikotarpiu iš BF bus skirta **34,5 mln. Eurų**.

Finansavimas iš BF gaunamas ir jo panaudojimas kontroliuojamas vadovaujantis Specialiosios Ignalinos programos administravimo Lietuvoje (bendrojo finansavimo lėšų) nuostatomis.

12.2.5 VĮ Ignalinos AE lėšos

Įmonės turimos nuosavos lėšos (įskaitant investuotas į Lietuvos Respublikos Vyriausybės vertybinius popierius) 2019 m. sausio 1 d. duomenimis yra **68,1 mln. Eur**. Didžioji dalis įmonės turimų lėšų buvo uždirbta parduodant elektros energiją iki blokų sustabdymo, likusi dalis – pajamos gautos pardavus įmonės turtą bei pajamos gautos iš įmonės vykdomos komercinės veiklos (pvz. patalpų nuoma, transporto paslaugos ir pan.).

Šios lėšos naudojamos kaip apyvartinės lėšos bei tada, kai patirtos išlaidos nekompensuojamos iš kitų šaltinių (tokie mokėjimai galimi tik gavus įmonės Valdybos pritarimą ir numačius šias išlaidas LR energetikos ministru patvirtintoje įmonės veiklos išlaidų sąmatoje). Įmonės lėšomis finansuojamos tokios išlaidų kategorijos:

- dalis energetinių išteklių (akcizas, VIAP, nuostoliai šilumos tinkluose, šalto vandens išlaidos, nuotekų tvarkymo išlaidos, dalis elektros energijos bei šilumos energijos išlaidų, kurios turi būti padengtos LR lėšomis);
- darbo išlaidos (darbuotojų darbo užmokesčio išlaidos pagal įmonės valdybos patvirtintas motyvacijos schemas, išeitinės išmokos, darbo užmokesčio kintamoji dalis);
- teisinės paslaugos, bylinėjimosi išlaidos, išlaidos pagal teismo sprendimus;
- išlaidos pagal kolektyvinę sutartį;

2018 m. leidimas	GALUTINIS IGNALINOS AE EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO PLANAS	13 lapas iš 18
	12 SKYRIUS. EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO DARBŲ PLANAVIMAS	

- mokesčiai (gamtos išteklių naudojimo mokestis, VATESI licencijų ir modifikacijų mokesčiai, žemės nuomos mokestis, mokestis už aplinkos teršimą, žyminiai mokesčiai ir pan.);
- kitos išlaidos, kurios negali būti kompensuojamos kitų finansavimo šaltinių išlaidomis (pvz. geležinkelio kelių ir pervažų remonto darbai).

Nuo 2010 m. iki 2018 m. pabaigos eksploatacijos nutraukimo veiklai finansuoti buvo panaudota **23,6 mln. Eur** įmonės lėšų.

2019 metų išlaidų sąmatoje suplanuotas įmonės lėšų poreikis yra **5,3 mln. Eurų**.

12.3 Finansavimo planavimas

Finansavimo planavimo pagrindas yra eksploataavimo nutraukimo megaprojekto skaitmeninis modelis, kuriame esanti informacija apie darbų grafiką ir tų darbų kaštus leidžia numatyti finansavimo poreikį pasirinktu laiko periodu. Planavimo sistemos aprašymas pateikiamas 4 skyriuje „Eksploataavimo nutraukimo darbų ir sąnaudų planavimas“, o šiame skyriuje pateikiama trumpa informacija apie finansinio planavimo dalį.

Sąnaudų ir finansavimo planavimas ilgalaikėje perspektyvoje (iki EN programos pabaigos) atliekamas GENP kontekste. Kartą per 5 metus peržiūrimas tiek pats dokumentas, tiek megaprojekto tikslinis grafikas. GENP teikiamas suinteresuotų šalių derinimui, jį tvirtina LR Energetikos ministerija. Šalims suderinus ir patvirtinus GENP laikoma, kad susitarimas dėl EN kaštų ir darbų grafiko yra pasiektas, o suplanuotų darbų sąnaudos kontroliuojamos lyginant jas su tais skaičiais, kurie pateikti tiksliniame grafike (GENP).

VĮ Ignalinos AE kiekvienais metais atnaujina įmonės strategiją, joje irgi pateikiama informacija apie prognozuojamus EN kaštus (įmonės strategija remiasi GENP). Taip pat pagal poreikį VĮ Ignalinos AE teikia informaciją LR Energetikos ministerijai apie finansavimo poreikį 7 metų laikotarpiui, atitinkančiam ES biudžeto planavimo ciklą, o Energetikos ministerija vykdo derybas su Europos Komisija dėl finansinės paramos skyrimo.

Vadovaujantis taisyklėmis [2], kurių pagrindu 2014-2020 metais teikiama parama Ignalinos AE eksploataavimo nutraukimui, bei atsižvelgiant į aktualų darbų grafiką vykdomas planavimas 3 metų laikotarpiui ir yra rengiami kontroliniai rodikliai 3-jų metų periodui [7], kurie nustato planuojamas sąnaudas kiekvienam projektui pagal kategorijas (prekės, rangovų darbai ir paslaugos, IAE personalas, bendros išmokos ir mokesčiai). Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Ignalinos atominės elektrinės eksploataavimo nutraukimo įstatymu Energetikos ministerija rengia, o Lietuvos Respublikos Vyriausybė tvirtina Ignalinos atominės elektrinės tarpinstitucinį veiklos planą [6]. Tarpinstituciniame veiklos plane (TVP) 3 metų laikotarpiui yra numatyti tikslai bei teisinės, organizacinės ir techninės IAE eksploataavimo nutraukimo, radioaktyviųjų medžiagų ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo ir vėlesnės priežiūros priemonės, asignavimai bei už priemonių įgyvendinimą atsakingos institucijos. Vadovaujantis pateiktais kontroliniais rodikliais 3 metų laikotarpiui ir įvertinus turimas išteklių atsargas planuojamas finansavimo poreikis pagal tarpinstitucinio veiklos plano priemones ir finansavimo šaltinius.

Detaliausiai finansavimas planuojamas kalendoriniams metams, šiame planavimo lygmenyje priimami galutiniai sprendimai dėl lėšų skyrimo. VĮ Ignalinos AE kiekvienais metais rengia metinę darbo programą (MDP arba AWP (annual working programme)) [9]. MDP remiasi GENP ir yra Ignalinos AE eksploataavimo nutraukimo veiklos planavimo ir vykdymo stebėsenos proceso grandis, apibrėžianti EN planą dviejų metų laikotarpiui. MDP formatą ir reikalavimus jos turinui nustato EK, dokumentas rengiamas remiantis jo rengimo tvarkos aprašu [10]. MDP yra derinama su su CPVA ir ERPB ir teikiama LR Energetikos ministerijai. Programa tvirtinama Europos Komisijos sprendimu, kuriuo skiriamas ES finansavimas (tiek ta

2018 m. leidimas	GALUTINIS IGNALINOS AE EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO PLANAS	14 lapas iš 18
	12 SKYRIUS. EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO DARBŲ PLANAVIMAS	

jos dalis, kurią administruoja CPVA, tiek TIENRF dalis). Metinėje darbo programoje pateikiama informacija apie aktualų eksploataavimo nutraukimo grafiką ir numatomas sąnaudas, aprašomi siektini rezultatai, įgyvendinimo etapai ir tikslų pasiekimo datos bei veiklos rodikliai. Taip pat metinėje darbo programoje pateikiami ankstesnių kalendorinių metų rezultatų ir probleminių klausimų santrauka su paaiškinamais dėl reikšmingo poveikio eksploataavimo nutraukimo sąnaudoms bei informacija apie priemonių finansavimą iš kitų nei Europos sąjungos finansavimo šaltinių. MDP pateikiama informacija yra struktūrizuota taip pat, kaip EN megaprojekto grafikas / modelis.

Remiantis MDP patvirtintu lėšų poreikiu bei atsižvelgiant į finansavimą reglamentuojančias taisykles yra rengiamos paraiškos dėl finansavimo gavimo iš įvairių finansavimo šaltinių.

Atsižvelgiant į finansavimo paraiškas rengiama metinė išlaidų sąmata. Galutinis Įmonės veiklos išlaidų sąmatos projektas sudaromas remiantis išlaidų poreikiu planuojamiems metams, atsižvelgiant į iš CPVA gautus patvirtinimus dėl finansavimo skyrimo (projektų aprašų / paraiškų lėšoms skirti tinkamumo) bei pasirašytas arba planuojamas pasirašyti finansavimo sutartis. Metinė įmonės veiklos išlaidų sąmata, gavus pritarimą iš įmonės Valdybos, yra tvirtinama LR energetikos ministro įsakymu.

GENP atnaujinimo periodiškumas nėra suderintas su EK finansinio planavimo periodiškumu (kuris vyksta 7 metų intervalais), be to aukščiau minėtų MDP ir TVP kasmetinis rengimas / atnaujinimas vyksta skirtingu metų laiku, todėl toks nenuoseklumas ir išsibarstymas laike kelia tam tikrų sunkumų tiek rengiant GENP, tiek planuojant finansinę paramą. Atsižvelgiant į tai, kad finansavimo užtikrinimas yra prioritetas, o GENP yra vienas iš instrumentų, naudojamų šiam tikslui pasiekti, šią sritį reglamentuojančiuose teisės aktuose reikėtų nustatyti labiau nuoseklią planavimo dokumentų rengimo seką ir tokius reikalavimus GENP turiniui, kurie būtų geriau suderinti su šio dokumento paskirtimi.

12.4 Eksploataavimo nutraukimo finansavimo apibendrinimas

12.4.1 Skirtos lėšos ir patirtos išlaidos

Ignalinos AE eksploataavimo nutraukimo projektams (t. y. tiems, kuriuos įgyvendina VĮ Ignalinos AE) **iki 2018 metų pabaigos** faktiškai skirta paramos suma ir patirtos išlaidos:

- TIENRF dotacijų suma 545,6 mln. Eurų. Iš jų **529,8 mln.** Eurų išmokėta rangovams už prekes ir paslaugas;
- Su CPVA pasirašytų finansavimo sutarčių suma yra 660 mln. Eurų. Iš jų panaudota **472,1 mln. Eurų** (patirta faktinių išlaidų), o VĮ Ignalinos AE kompensuota išlaidų 459,2 mln. Eurų sumai.

Įvertinant tiek EK sprendimais patvirtintą, tiek kol kas nepatvirtintą, tačiau ES biudžete numatytą paramą laikoma, kad iki 2020 m. pabaigos VĮ Ignalinos AE bus skirta paramos už **1557,2 mln. Eurų**. Pridėjus paramą, kuri buvo skirta energetikos sektoriaus problemoms spręsti bei socialinėms pasekmėms švelninti (iš viso ~316 mln. Eurų) gautume, kad bendra parama, skirta Lietuvai, yra 1 873 mln. Eurų.

Lietuvos indėlis per tą patį laikotarpį buvo toks:

- iš ENF skirta finansavimo suma, kurią gavo VĮ Ignalinos AE – 80,5 mln. Eurų¹⁰;
- LR biudžeto lėšos - 68,4 mln. Eurų;

¹⁰ Į šią sumą neįeina tos ENF lėšos, kurios buvo skirtos kitoms organizacijoms;

2018 m. leidimas	GALUTINIS IGNALINOS AE EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO PLANAS	15 lapas iš 18
	12 SKYRIUS. EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO DARBŲ PLANAVIMAS	

- išlaidos, finansuotos VĮ Ignalinos AE lėšomis – 23,6 mln. Eurų¹¹.

Iš viso iš vidinių šaltinių Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimui (t. y. toms išlaidoms, kurias apskaito VĮ Ignalinos AE) buvo skirta **172,5 mln. Eurų**.

Faktinės tiesioginės Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo išlaidos 2018 m. gruodžio 31d. yra 1 174,6 mln. Eurų¹². ~86% šios sumos apmokėjo ES, ~14% dalis yra Lietuvos skirtas kofinansavimas.

12.4.2 Būsimi kaštai ir jų finansavimas

Siekiant toliau tęsti Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimą nedelstino išmontavimo būdu, svarbu užtikrinti šios veiklos finansavimą iki eksploatavimo nutraukimo darbų pabaigos, kuris 2019 – 2038 m. laikotarpiui turėtų sudaryti **2 141,8 mln. Eurų**.

Finansavimo planavimas turi būti atliekamas atsižvelgiant į finansavimo poreikį (už kokią sumą darbų planuojama atlikti), į sąnaudų pasiskirstymą pagal kaštų kategorijas ir lėšų skyrimo mechanizmus. Finansavimo požiūriu dalis išlaidų turi būti patvirtinta (finansavimo sutartis pasirašyta) prieš kalendorinių metų pradžią (pvz. tokios sąnaudos kaip VĮ Ignalinos AE darbuotojų atlyginimai, mokesčiai, energetiniai ištekliai), tuo tarpu finansavimas, susijęs su mokėjimais rangovams pagal tikslinius projektus, turi būti patvirtintas prieš pasirašant rangos sutartis (t. y. kartais net keletą metų prieš planuojamų darbų atlikimą). Įvertinant, kad Ignalinos AE finansavimas vykdomas iš keleto šaltinių, o jų lėšų skyrimo mechanizmai yra skirtingi, ilgalaikėje perspektyvoje yra sudėtinga prognozuoti kada ir kiek lėšų turės būti skirta iš vieno ar kito finansavimo šaltinio. Praktikoje susiklostė, kad toks planavimas atliekamas daugiausia 3 metų horizontui, o sprendimai dėl finansavimo priimami MDP ir TVP kontekste bei pasirašant konkrečias finansavimo sutartis. Be to būtina įvertinti tai, kad dalis reikalingų lėšų jau yra arba patvirtintos finansavimo sutartimis, arba numatytos planavimo dokumentuose:

- nepaskirstytų bei rangovams dar neišmokėtų TIENRF dotacijų suma yra ~15,8 mln. Eurų. Šios lėšos bus panaudotos TIENRF finansuojamų projektų (B1, B2/3/4) užbaigimui ir su rangos sutartimis susijusių klausimų sprendimui, galimai nedidelių projektų, susijusių su PBK tvarkymu, finansavimui;
- finansavimo sutartimis patvirtinta, tačiau dar nepanaudota IP parama yra ~201 mln. Eurų. Už šias lėšas bus apmokamos VĮ Ignalinos AE veiklos sąnaudos 2019 m., perkami energetiniai ištekliai, finansuojami tiksliniai projektai (LMAA atliekyno statyba, paviršinio atliekyno statyba, pastatų griovimo darbai, užbaigiami kiti pradėti projektai, žr. lentelę 12.2-2);
- iš ES skirtų lėšų dar nepaskirstyta ~352 mln. Eurų dydžio parama¹³. Ši parama gali būti skirta tiksliniams projektams (t. y. tokiai sumai gali būti pasirašyta finansavimo sutarčių), iš jos galės būti finansuojamos VĮ Ignalinos AE veiklos sąnaudos 2020 ir 2021 metais;
- TVP numatyta, kad 2019-2021 m. laikotarpiu EN reikmėms iš ENF bus skirta 7,9 mln. Eurų, o iš BF (LR biudžeto) 34,5 mln. eurų (šios lėšos bus skirtos VĮ Ignalinos AE veiklos finansavimui, kaip IP kofinansavimas);
- VĮ Ignalinos AE 2019 m. išlaidų sąmatoje numatyta, kad įmonė skirs 5,3 mln. Eurų.

¹¹ VĮ Ignalinos AE apyvartinėmis lėšomis apmokėtos, tačiau kol kas kol kas IP lėšomis nekompensuotos išlaidos čia neįvertinamos (jos yra apskaitytos kaip IP išlaidos)

¹² VĮ Ignalinos AE apskaitos duomenys (529,8 (TIENRF) + 472,1 (IP) + 172,5 (LT kofinansavimas) + 0,2 (kita parama))

¹³ Visa skirta parama (1557.2 mln Eur) – 545.6 (TIENRF dotacijų suma) – 660 mln. Eur (finansavimo sutarčių suma) = 351,6 mln. Eur)

2018 m. leidimas	GALUTINIS IGNALINOS AE EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO PLANAS	16 lapas iš 18
	12 SKYRIUS. EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO DARBŲ PLANAVIMAS	

Galima laikyti, kad šio GENP atnaujinimo metu prieinamas („teoriškai galimas“) finansavimas yra apie 616 mln. Eurų. Tai yra didžiausia galima suma, patvirtinta vienokiais ar kitokiais įsipareigojimais.

LR vyriausybė veda derybas su EK dėl lėšų skyrimo 2021-2027 finansines perspektyvos laikotarpiu. Siekiama, kad ES skirtų 780 mln. Eurų dydžio paramą. Ši suma grindžiama tuo, kad prieš pradėdant reaktorių išmontavimą būtina užsitikrinti finansavimą, pakankamą tam, kad abiejų reaktorių išmontavimo darbai būtų atlikti iki galo ir būtų sutvarkytos susidarančios atliekos, o įmonei nepritrūktų lėšų tam, kad vykdyti savo įsipareigojimus ir užtikrinti jos žinioje esančių objektų saugą bei funkcionavimą. Jei tokia suma bus skirta, o Lietuvos kofinansavimo dalis bus 15%, tuomet potencialus finansavimas padidės dar 917 mln. Eurų ir „teoriškai galima“ finansavimo riba bus 1 533 mln. Eurų. Prognozuojami EN programos kaštai 2019-2038 metų laikotarpiu yra 2 142 mln. eurų, tad trūkstama finansavimo dalis (žvelgiant iš 2018 m. perspektyvos) tokiu atveju būtų ~609 mln. Eurų¹⁴.

12.5 Radioaktyviųjų atliekų tvarkymo kaštai užbaigus Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimą

Užbaigus Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimą poreikis finansuoti radioaktyviųjų atliekų tvarkymo veiklas išliks. Po 2038 metų turės būti eksploatuojamos panaudoto branduolinio kuro ir ilgaamžių radioaktyviųjų atliekų saugyklos, vykdoma atliekynų priežiūra. Dar svarbiau tai, kad turi ir turės būti kaupiamos lėšos giluminio atliekyno statybai, nes tokio objekto statybos kaštai sieks keletą milijardų eurų ir tokios lėšos gali būti sukauptos tik per ilgą laiką. Pastačius atliekyną turės būti atliktas PBK ir RA saugyklų eksploatavimo nutraukimas, atlikti atliekynų uždarymo darbai. 2018 m. vertinimu šių darbų kaštai būtų tokie:

- Giluminio atliekyno statyba vertinama 2 521 milijonais eurų (2005 m. kainomis, be infliacijos (žr. poskyrį 5.3.5.2)). Ši suma turi būti suprantama tik kaip indikacija apie šio projekto mastą – projekto kaštai priklausys nuo daugybės aplinkybių, kurių kol kas įvertinti neįmanoma;
- LPBKS eksploatavimo nutraukimo kaštai vertinami 59 mln. [12] (įvertinant infliaciją, tačiau dalis sąnaudų persidengia su GA kaštų vertinimu);
- PBKS eksploatavimo nutraukimo kaštai vertinti kol kas nebuvo, tačiau jie turėtų būti panašūs (šiek tiek mažesni) kaip ir LPBKS eksploatavimo nutraukimo kaštai;
- Kietųjų radioaktyviųjų atliekų tvarkymo komplekso (B3/4) EN kaštai vertinami 135 ÷ 205 mln. eurų intervale (priklausomai nuo RA tvarkymo alternatyvos) [13].

2014–2021 metų laikotarpio Europos ekonominės erdvės (EEE) ir Norvegijos finansinių mechanizmų įgyvendinimui Lietuvai yra numatyta 117,6 mln. Eurų¹⁵. Kadangi šių finansinių mechanizmų lėšos gali būti skirtos aplinkosaugai ir energetikai, tikimasi kad tam tikri eksploatavimo nutraukimo darbai gali būti pripažinti tinkamais finansuoti. VĮ Ignalinos AE kartu su VATESI yra parengę finansavimo paraišką „Radioaktyviųjų medžiagų, laikomų Ignalinos atimtinėje elektrinėje, neigiamo poveikio aplinkai, ekosistemai bei gyventojams valdymas, kontrolė ir prevencija“, kurios pagrindu tikimasi gauti finansavimą tokiems darbams:

- giluminio geologinio atliekyno projekto parengiamiesiems darbams;
- Ignalinos AE „pramoninių“ atliekų sąlyginių nekontroliuojamų lygių nustatymas;

¹⁴ Būtina pažymėti, kad šis „finansavimo trūkumas“ yra sąlyginis – ateityje bus priimami sprendimai dėl finansavimo skyrimo, dar ne kartą bus tikslinamos būsimų kaštų prognozės, o tai tiesiogiai įtakos ir „trūkumo“ dydį

¹⁵ [Informacija pateikiama LR Finansų ministerijos tinklapyje](#)

2018 m. leidimas	GALUTINIS IGNALINOS AE EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO PLANAS	17 lapas iš 18
	12 SKYRIUS. EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO DARBŲ PLANAVIMAS	

- bitumuotų atliekų saugyklos transformavimo į atliekyną pagrindimas (VATESI dalis);
- personalo apmokymas.

EEE ir Norvegijos finansinio mechanizmo lėšų skyrimo koordinavimo institucija yra LR Finansų ministerija. VĮ Ignalinos AE kartu su VATESI pretenduoja tik į labai mažą šio finansavimo dalį (prašoma suma yra 3,677 mln. Eurų), iš esmės šis finansavimas, jei jis apskritai bus skirtas, bus naudojamas tiems artimos perspektyvos darbams, kurie tiesiogiai nepatenka į IAE eksploatavimo nutraukimo megaprojektą ir kuriems nėra skirta ES parama.

Dėl aukščiau paminėtų pagrindinių darbų finansavimo turės būti priimti politiniai sprendimai, nes šiuos darbus vienokiu ar kitokiu būdu turės finansuoti Lietuvos Respublikos valstybė. Jei likusių BEO eksploatavimui ir jų eksploatavimo nutraukimui reikalingos lėšos sąlyginai nėra didelės ir tikėtina galės būti skirtos kai jų prireiks, tai giluminio atliekyno projekto mastas įpareigoja priimti neatidėliotinus sprendimus dėl lėšų kaupimo.

2018 m. leidimas	GALUTINIS IGNALINOS AE EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO PLANAS	18 lapas iš 18
	12 SKYRIUS. EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO DARBŲ PLANAVIMAS	

SKYRIAUS NUORODOS

1. TARYBOS REGLAMENTAS (EURATOMAS) Nr. 1369/2013 2013 m. gruodžio 13 d. dėl Sąjungos paramos Lietuvos branduolinių reaktorių eksploatavimo nutraukimo pagalbos programai, kuriuo panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 1990/2006;
2. KOMISIJOS ĮGYVENDINIMO SPRENDIMAS 2014 08 07, dėl 2014–2020 m. Bulgarijos, Lietuvos ir Slovakijos branduolinių reaktorių eksploatavimo nutraukimo pagalbos programų taikymo taisyklių.
3. Planavimo valdymo procedūros aprašas MS-2-001-2, DVSta-0111-2;
4. Ignalinos programos įgyvendinimo Lietuvoje taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos energetikos ministro ir Lietuvos Respublikos finansų ministro 2009 m. spalio 8 d. įsakymu Nr. 1-185/1K-360;
5. Valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo fondo nuostatų įgyvendinimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2011-08-8 įsakymu Nr. 1-207;
6. Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo tarpinstitucinis veiklos planas, patvirtintas 2015m. vasario 9d. LRV nutarimu Nr. 137. Pakeistas 2017 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. 1037;
7. Projektų planuojamų sąnaudų 2018-2020 metų laikotarpio kontroliniai rodikliai, MnDPI-26(15.65.1)
8. Valstybinio audito 2017m. rugsėjo 29d. ataskaita Nr. FA-2017-P-20-3-6-1 „Valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo fondo 2016 metų ataskaitų rinkinio teisingumas bei lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumas“;
9. Metinė darbo programa. Ignalinos Programa 2018, patvirtinta Commission Implementing Decision of 8.10.2018 on the financing of the Nuclear Decommissioning Assistance Programmes and the adoption of the joint work programmes for 2018;
10. Metinės Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo darbo programos projekto ir jos vykdymo stebėsenos ataskaitos rengimo tvarkos aprašas, DVSta-2208-7v1;
11. Rizikų valdymo ataskaita už 2018m., Nr. At-771(4.11);
12. Atnaujintas laikinosios panaudoto branduolinio kuro saugyklos (Projektas B1) eksploatavimo nutraukimo planas, 2017m., Nr. MtDpl-1(2.53);
13. Atnaujintas naujojo kietųjų atliekų tvarkymo ir saugojimo komplekso (Projektas B3, 4) eksploatavimo nutraukimo planas (2019).